

Täysistunto

Tiistai 15.1.2019 klo 14.00—20.48

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain 12 ja 85 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 258/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 27/2018 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.54 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! On todellakin harvinainen ilo antaa hallitukselle varaukseton kiitos tästä lakiesityksestä, joka tulee tarpeeseen, joka hyödyttää esiintyviä taiteilijoita sekä edistää luovaa taloutta.

Kuten jo ensimmäisessä käsittelyssä totesin, mahdollisuus arvonlisäverovelvollisuuden on ollut esiintyvien taiteilijoiden ja ohjelmatoimistojen suuri toive. Kun muusikoille ja muille esiintyjille syntyy välttämättömistä ansiotulon välineistä kuluja — soitinhankinnoista ja vaikka keikkabussin huollosta — ne on voitava vähentää tuloista. Ja kun verokanta on johdonmukaisesti 10 prosenttia kuten kulttuurin osalta ylipäätään, voidaan olettaa, että taiteilijoiden toimeentulo paranee ja luova talous ylipäätään voi menestyä.

Vanhassa Kummeli-sketsissä päädyttiin aina tilanteeseen, jossa artisti maksaa. Nyt on otettu askel siihen, että artisti ei maksa, ainakaan kaikkea, tai jos artisti maksaa, niin saa osan takaisin.

Esiintyvien taiteilijoiden tulonmuodostus on digitalisoitumisen takia kokenut kovia. Äänitemyynnistä saatavat tulot ovat romahtaneet. Vielä 2000-luvun alussa äänitemyynnin arvo oli 65 miljoonaa euroa vuodessa mutta pari vuotta sitten enää 35 miljoonaa — summa on siis lähes puolittunut. CMX-yhtyeen ansioitunut keulakuva, A. W. Yrjänä, on arvioinut jopa näkyvien artistien ansioiden olevan enää 20 prosenttia siitä, mitä kymmenen vuotta aikaisemmin. Keikkaa on pakko tehdä koko ajan, jos haluaa lyhentää asuntolainaa.

Itse esiintyminen on siis aikaisempaa välttämättömämpi osa taiteilijan toimeentuloa, ja kun toisaalta elävää kulttuuria eli yleisötapahtumia soisi olevan kaupungeissa aina vain enemmän, on ilo olla tukemassa tälläkin tavalla elämyksiä ja yhdessäolon tilaisuuksia. Sen lisäksi, että säädetään hyviä lakeja, meillä päättäjillä on pieni velvollisuus osallistua kulttuuritilaisuuksiin. Kuka sitten olisi yleisö, ellen minä, joten koetan pitää yllä ainakin viikoittaista kulttuurikuntaa.

Tärkeää on myös, että hakeutuminen arvonlisäverovelvolliseksi on täysin vapaaehtoista. Esiintyviä taiteilijoita on kovin moneen lähtöön, ja kaikilla toiminta ei ole niin laajaa tai tulo niin merkittävää, että arvonlisäverovelvollisuus olisi tarpeen. Toisaalta monen taitei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 141/2018 vp

lijän oma identiteetti on se, että he eivät edes halua ajatella omaa toimintaansa minkään sorttisena liiketoimintana, joten pitää olla täysi vapaus olla hakeutumatta yrittäjämutoiseen toimintaan, jos se ei omaa maailmankatsomusta miellytä.

Tässä yhteydessä on myös syytä muistaa, että esitys selkeyttää myös kirjanpitoa, esiintyvän taiteilijan tulojen oikeamääräistä ilmoittamista sekä verojen ja velvollisuuksien oikea-aikaista hoitamista. Raha-asiansa törttöilleen taiteilijan myynti voidaan toivottavasti unohtaa. Irwin Goodman olisi ollut parempi ja pitkäikäisempi artisti, jos hänen Ryysyrantaansa ei olisi täytyntä pakkohuutokaupata. Suomen suurinta luovan alan osuuskuntaa Lilitiä pitkään vetänyt Kikke Heikkinen onkin kiittänyt lakiesitystä siitä, että se helpottaa eri tulo- ja kululajien yhdenmukaista käsittelyä kirjanpidossa ja tuo tältäkin osin turvaa taiteilijalle.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluaisin kuitenkin haastaa hallitusta, tai ehkä pikemminkin seuraavaa hallitusta, ottamaan seuraavat askeleet luovan työn ja luovan talouden edistämiseksi: pitäisi tukea voimaperäisemmin taiteilijoita, jotka haluavat tehdä työtään ammattimaisesti ja pyrkiä elannon hankkimisen lisäksi laajempaan, kenties maailmanlaajuiseen näkyvyyteen ja vähintään sen skaalan mahdollistamiseksi liiketaloudellisesti pätevään toimintaan. Tällöin artisti ei ole enää artesaani vaan hänen on voitava hyödyntää parhaalla tavalla kulttuuriviennin resursseja, lisenssi- ja rojalitulojen liikennettä, intellektuaalisen omaisuuden oikeuksia, IPR:ää.

Kirja-alalle on syntynyt viime vuosina agentuureja, välitysorganisaatioita, jotka kokoavat, tuotteistavat ja markkinoivat teossalkkuja maailmalle. Monilla muilla aloilla tekijät joutuvat yksin myymään tuotteitaan. Tätä tuotteistusyhteistyötä meidän pitäisi tukea kaikilla aloilla, jotta taiteellinen työ tulisi tuotekehittelyn kohteeksi. Luovien alojen liiketoiminta voidaan moninkertaistaa, kunhan löydetään oikeat liiketoiminta-aihiot, saatetaan yhteen tekijät ja tuotteistajat sekä opitaan luomaan arvoa tekijänoikeuksille. Tässä ohjelmaa seuraavan hallituksen kulttuuriministerille.

Samalla on muistettava, että taide on tärkeää taiteen vuoksi ja moni taiteilija haluaa irtisanoutua tuotantokoneistosta ja liiketaloudellisesta mentaliteetista. He ovatkin monesti uuden luoja ja tienraivaaja, ja siksi puhtaasti perustoimeentulon tuki ja apurahajärjestelmä ovat välttämättömiä. Kaikki valtavirran kulttuuri on alkujaan alakulttuuria, ja luova talous on mahdollista vain, kun on luovaa ajattelua ilman talousajattelua.

16.59 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Minusta tämä oivallus siitä, että artisti maksaa mutta saa myös takaisin, kiteyttää aika hyvin tämän esityksen, joka on hyvä, ja tältä osin minäkin haluan sanoa kiitoksen siitä, että hallitus tuo välillä ihan hyviäkin veroesityksiä, jos näin voi sanoa, eli mehän tiedämme, että tämä on ollut jo pitkään toivottu esitys, ja hyvä, että se täällä meillä nyt tänään on.

Sekin on hyvä tiettenkin, että koska esiintyvien taiteilijoiden kenttä on kovin laaja ja monimuotoinen — sieltä löytyy musiikin lisäksi niin näyttelijää, juontajaa, urheilijaa, vaikka mitä, ketä tämä laki voi koskea — niin tässä on se mahdollisuus itsellä katsoa oman harkinnan mukaan, haluaako hakeutua verovelvolliseksi vai ei, ja varmasti tämä muoto sinänsä on juuri se oikea ja toimiva kaiken kaikkiaan.

Tämä luova talous on tärkeää — sitä jo sivusimme tuossa aiemmassa kohdassa, kun puhuimme kuntien kulttuuritoiminnasta — ja myös itse pitkälti ajattelen niin, että yksi tulevaisuuden voimavaroistamme voi olla se, että annamme lisää luovalle taloudelle ja pohdimme niitä mahdollisuuksia, miten sen kautta saamme lisää työtä, työpaikkoja ja myös

Pöytäkirjan asiakohta PTK 141/2018 vp

kansainvälisesti saamme kulttuurivientiä edistettyä. Ja siitä näkökulmasta tietenkin on tärkeää, että voisimme edetä siihen suuntaan, että systemaattisemmin etsisimme näitä yhteistyön muotoja, joilla taiteilijat eri aloilta saisivat apua siihen, että he voisivat tuotteistaa, markkinoida omaa osaamistaan ja viedä sitä ulkomaille, kuten edustaja Harakka tuossa äsken hyvin kuvaili tietynlaista tuotteistusyhteistyötä ja sen tarpeellisuutta, ja näkisin, että se on iso asia, missä voimme voittaa paljon, kun teemme ohjelmallisesti kaiken kaikkiaan tämän eteen.

Mitä tulee tähän lakiesitykseen, niin olen usein ajatellut niin, että kun puhumme vaikkapa luovasta taloudesta tai kulttuuripolitiikasta, niin ihan samalla lailla kuin tarvitsemme kulttuuri- ja taidepolitiikkaa, tarvitsemme myös taiteilijapolitiikkaa siitä näkövinkkelistä, että kyllä luovan työn tekijä, se taiteilija, kulttuurin tuottaja, tarvitsee myös palkkansa. Hän tarvitsee rahaa elääkseen, ja siksi on tärkeää, että voimme näitä muotoja niin verotuksellisesti kuin yleisesti esimerkiksi tekijänoikeuskysymyksien osalta kehittää niin, että luovan työn tekijällä on myös edellytykset omaa tärkeää ja arvokasta työtään tehdä.

17.01 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä nyt käsittelyssä oleva hyvä esitys ansaitsee todellakin tulla nyt hyväksytyksi, ja on syytä todeta, että edustaja Elomaa — joka nyt on poissa tästä paikaltaan — on tätä asiaa jo vuosia erittäin voimakkaasti ajanut. Hänen entinen elämänsä on tietysti antanut siihen hyvän pohjan, ja hän tuntee henkilökohtaisesti hyvin sen tilanteen, missä luovat taiteilijat tässä maassa ovat. Hän on ajanut monin tavoin tätä, ja hallitusohjelmaan saatiin tähän johtava maininta meidän toimestamme, Elomaan ja muiden ajamana, ja on nyt siis ilo todeta, että esitys on lopultakin tässä vaiheessa.

Tämä menettely on hyvä. On tärkeää, että valinnanvapaus on tässä sisällä. Tällä lisätään oikeudenmukaisuutta niitä ihmisiä kohtaan, jotka tekevät työtä, vaativaa työtä lahjoillaan yhteiskunnan ja kansan hyväksi. Eikä voi todellakaan väheksyä sitä, että vientimahdollisuudet ovat myös tällä alalla sellaiset, että niiden hyödyntämistä on syytä kaikin tavoin edistää, ja uskon, että tämä lakimuutos arvonlisäveron osalta, valinnanmahdollisuus, edistää suomalaisen luovan taiteen vientiä, ja se on tärkeää, tänä aikana erityisesti, ja mahdollisuudet ovat hyvät.

17.03 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Ensin on helppo yhtyä tässä kohtaa kiitoksiin hallituksen esitykselle. Ja niin kuin edustaja Harakka totesi, luovilla aloilla noin ylipäänsä — ja ehkä esittäville taiteilijoilla oikein erityisesti — tulonmuodostuksen logiikka on muuttunut siinä määrin, että meidän on ylipäänsä syytä tarkastella näitä isoja rakenteellisia kysymyksiä, kuten verotusta, jatkuvasti.

Pyysin puheenvuoron erityisesti ottaakseni esiin edustaja Harakan ja edustaja Viitasen mainitsemat tulevaisuushaasteet. Kuulimme hiljattain tulevaisuusvaliokunnassa opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripuolen näkemyksiä siitä, missä mennään kulttuurialojen ja luovan talouden kasvuohjelman pohdinnassa ja osana Business Finlandia. Siitähän tuli aikanaan Anne Brunilan esitys. Kuulosti vähän ikään kuin siltä, että asia ei ollut nyt erityisen hyvin etenemässä. Näin ollen edustaja Harakan tulevalle kulttuuriministerille laittama haaste taitaa koskea sekä kulttuuri- että elinkeinoministeriä. Se on hyvä tässä kohtaa tunnistaa. Jos me aiomme todella ikään kuin tähän maailmanlaajuiseen kulttuurivientiin, siihen liittyvään tuotteistamiseen ja skaalautuvan kilpailun maailmaan päästä käsiksi, niin se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 141/2018 vp

ei onnistu ilman systemaattista ja fiksusti mietittyä strategista ohjelmaa, joka Business Finlandin alaisuuteen hyvin sopii.

Ja tässä on hyvä tunnistaa, että on kyse kahdesta seikasta. On toisaalta kyse ehkä yksittäisten taiteilijoiden mahdollisuuksista ja pyrkimyksistä, mutta on kyse myöskin siitä, että tunnistamme luovien alojen tekijät ikään kuin horisontaalisesti osana hyvin monia muita aloja, siis tuotteistamisen, designin ja erilaisen muotoilun tekijöinä ja oivaltajina, mikä ei ole ehkä ollut Suomen suurimpia vahvuuksia meidän monillakaan kasvupotentiaalia paljon sisältävillä aloilla, joita kannattaa jatkossa katsoa.

Eli toivottavasti tämän lainsäädännön jälkeen ponnistelut lähtevät nimenomaan luovien alojen kasvuohjelmien suuntaan. — Kiitos.

17.05 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Pitää paikkansa, että tämä kuuluu hallituksen poikkeuksellisen hyviin verolakiesityksiin, joita tällä kaudella on tullut hyvin runsaasti. Kehuin tätä esitystä niin paljon jo ensimmäisessä käsittelyssä esittelypuheenvuorossa, että en tiedä, mitä tästä vielä lisää sanoisin. On aivan erinomaista, että tämä arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisen oikeus tulee esiintyvälle taiteilijoille, urheilijoille, ohjelmatoimistoille. Veron kertaantumisen estäminen on jalo tavoite, jota arvonlisäverotuksessa pitää kaikin keinoin edistää.

Edustaja Kankaanniemen puheenvuorosta hiukan: Sanotaan nyt, että edustaja Elomaan puolesta kävi hiukan sääliksi, koska hän ei ollut hallituspuolueessa silloin, kun tämä hänelle tärkeä ja rakas esitys annettiin. Mutta tärkeintä kuitenkin on, että se nyt on annettu.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 258/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.